Z BLOGU IUSTORIA

Zemřel blízký člověk: co zařídit v prvních týdnech a na co nesahat

> *Úmrtní list, pohřeb, notář, účty, nájem bytu, auto i firma zemřelého. Co se po úmrtí musí stihnout, co běží samo a na co do konce dědického řízení nesahat.*

TÝM IUSTORIA

5. 11. 2026 · 10 min čtení

Po úmrtí v rodině vídáme v kanceláři dvě opačné chyby. Jedni chtějí mít všechno rychle z krku: vyberou peníze z účtu, prodají auto, byt vyklidí do kontejneru a starý nábytek rozdají sousedům. Druzí čekají, až se ozve notář, a mezitím jim uteče měsíční lhůta u nájmu nebo tříměsíční lhůta u živnosti. Obojí se později těžko napravuje.

Většinu věcí po smrti člověka nikdo zařizovat nemusí, protože se rozběhnou samy. Několik lhůt ale běží od úmrtí a nikdo na ně neupozorní. Projdeme, co je třeba udělat v prvních týdnech, co počká na notáře a na co do konce dědického řízení raději nesahat.

První dny: úmrtní list a pohřeb

Úmrtí zapíše do knihy úmrtí matriční úřad, v jehož obvodu člověk zemřel (§ 10 odst. 1 zákona o matrikách). Podkladem je list o prohlídce zemřelého a zdravotnické zařízení musí úmrtí matrice oznámit do 3 pracovních dnů od prohlídky (§ 21 odst. 2 a 3). Úmrtní list matrika vydá tomu, kdo se zemřelým žil ve společné domácnosti, vypraviteli pohřbu nebo tomu, kdo prokáže právní zájem (§ 25 odst. 5). Budou ho chtít vidět banka, pojišťovna, pronajímatel i úřady, takže se vyplatí mít po ruce i několik úředně ověřených kopií.

O pohřbu rozhoduje především to, co si přál zemřelý. Nezanechal-li výslovné rozhodnutí, rozhoduje manžel, po něm děti, rodiče, sourozenci a jejich děti (§ 114 odst. 1 občanského zákoníku). Náklady pohřbu se hradí z pozůstalosti (§ 114 odst. 2) a jsou jejím pasivem (§ 171 odst. 2 písm. b) zákona o zvláštních řízeních soudních). Zaplatíte-li pohřeb ze svého, oznamte náklady notáři jako dluh pozůstalosti a schovejte si fakturu i doklad o zaplacení. Pokud je v pozůstalosti z čeho, dostanete peníze zpět.

Pohřeb vypravit nemusíte. Nesjedná-li ho nikdo do 96 hodin od oznámení úmrtí, zajistí slušný pohřeb obec, na jejímž území člověk zemřel, a své náklady přihlásí do pasiv pozůstalosti (§ 5 odst. 1 a 5 zákona o pohřebnictví). Pro děti, které s rodičem léta nemluvily, z toho plyne jediné riziko: zaplatí-li pohřeb ze svého a pozůstalost je předlužená, nemusejí peníze dostat zpět. Nechal-li zemřelý jen majetek nepatrné hodnoty, vydá ho soud tomu, kdo se postaral o pohřeb, pokud s tím souhlasí, a řízení zastaví (§ 154 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních).

Na příspěvek od státu většinou nárok není. Pohřebné 5 000 Kč náleží jen tomu, kdo vypravil pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo rodiči nezaopatřeného dítěte (§ 47 a 48 zákona o státní sociální podpoře).

Dědické řízení se rozběhne bez vás

Žádný návrh podávat nemusíte. Matriční úřad pošle kopii úmrtního listu soudu (§ 82 odst. 2 zákona o matrikách) a soud zahájí řízení o pozůstalosti sám, jakmile se o smrti dozví (§ 138 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních). Příslušný je soud podle posledního trvalého pobytu zemřelého (§ 98 odst. 1) a úkony za něj provádí notář jako soudní komisař (§ 100 odst. 1). Notář se obvykle ozve sám. Pokud se to táhne, zjistěte si u soudu, kterému notáři byla věc přidělena.

Do potvrzení dědictví spravují pozůstalost sami dědicové, a je-li jich víc, všichni společně, pokud zemřelý neurčil správce pozůstalosti nebo vykonavatele závěti (§ 1677 odst. 1 občanského zákoníku). Kde se v tomto článku mluví o tom, kdo pozůstalost spravuje, jde tedy zpravidla o vás. Smíte přitom vykonávat jen prostou správu: majetek opatrovat, platit nutné výdaje a nic neprodávat (§ 1678 odst. 1).

Notář zjistí z evidencí, zda zemřelý zanechal závěť (§ 140). Kdo má závěť nebo jinou důležitou listinu doma, musí ji na výzvu vydat (§ 141 odst. 2). Nejvíc práce ušetříte tím, že na první schůzku přinesete seznam toho, co víte: účty, nemovitosti, auta, podíly ve firmách, pojistky, půjčky, nájemní smlouvy a kontakty na příbuzné.

Od chvíle, kdy vás soud vyrozumí, běží dvě měsíční lhůty: k odmítnutí dědictví (§ 1487 odst. 1 občanského zákoníku) a k výhradě soupisu pozůstalosti (§ 1675). Bez výhrady soupisu hradí dědic dluhy zemřelého v plném rozsahu, i ze svého (§ 1704). Kdy se vyplatí dědictví odmítnout, co se počítá jako jeho přijetí a co s předluženou pozůstalostí, rozebíráme v článku „Dluhy se dědí jen do výše dědictví.“ Platí to jen s výhradou soupisu.

Do potvrzení dědictví mohou věřitelé vymáhat dluhy zemřelého jen vůči tomu, kdo spravuje pozůstalost, a jen z majetku v pozůstalosti (§ 1703). Upomínky adresované pozůstalým tedy neplaťte ze svého, dokud nevíte, co v pozůstalosti je, a předávejte je notáři. Jak dědici za dluhy odpovídají a jak postupují věřitelé, popisuje průvodce Dlužník zemřel.

Účty, plné moci a peníze, které do dědictví nepatří

Plná moc smrtí zmocnitele zaniká, ledaže bylo ujednáno něco jiného (§ 448 odst. 1 občanského zákoníku). S plnou mocí od zemřelého rodiče už tedy na úřadě nic nevyřídíte. U bankovního účtu platí opačné výchozí pravidlo: zmocnění k účtu smrtí majitele nezaniká, nevyplývá-li ze zmocnění opak (§ 2664). Rozhoduje tedy, co stojí ve zmocnění a ve smlouvě o účtu. Ani účet se úmrtím nezruší. Banka zastaví jen ty platby, o kterých majitel určil, že po jeho smrti pokračovat nemají (§ 2666). Banku má o úmrtí vyrozumět ten, kdo pozůstalost spravuje (§ 160 písm. b) zákona o zvláštních řízeních soudních).

To, že vám banka výběr technicky dovolí, neznamená, že peníze jsou vaše. Patří do pozůstalosti. Co z účtu vyberete pro sebe, musíte vydat (§ 2991 občanského zákoníku). Pokud byl zemřelý v manželství, soud v řízení také vypořádá společné jmění manželů (§ 162 zákona o zvláštních řízeních soudních). Do vypořádání se tak může dostat i část peněz na účtu pozůstalého manžela.

Některé peníze jdou mimo dědické řízení přímo určeným pozůstalým:

- **Nevyplacená mzda.** Mzdová a platová práva zaměstnance přecházejí až do výše trojnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku postupně na manžela nebo partnera, děti a rodiče, kteří s ním žili ve společné domácnosti (§ 328 odst. 1 zákoníku práce).
- **Nevyplacený důchod.** Splatné částky důchodu, které nebyly vyplaceny do dne smrti, dostane manžel a po něm děti; předmětem dědictví nejsou (§ 63 odst. 2 a 3 zákona o důchodovém pojištění).
- **Životní pojištění.** Pojistné plnění dostane ten, koho pojištěný určil jako obmyšleného. Neurčil-li nikoho, nabývá právo manžel, po něm děti, rodiče, a teprve nejsou-li ani ti, dědici (§ 2831 občanského zákoníku). Pojistiteli je třeba událost oznámit bez zbytečného odkladu (§ 2796).

Vdovský nebo vdovecký důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela, za zákonných podmínek i déle (§ 50 zákona o důchodovém pojištění). Požádejte o něj, a jsou-li v rodině nezaopatřené děti, i o sirotčí důchod (§ 52). Zemřel-li blízký při nehodě, pracovním úrazu nebo po chybě lékaře, mají pozůstalí vůči škůdci vlastní nárok na peněžitou náhradu duševních útrap (§ 2959 občanského zákoníku); podrobně ho popisuje průvodce Pozůstalí.

Byt: nájem smrtí nekončí

Byli-li manželé společnými nájemci bytu, ve kterém měli rodinnou domácnost, zůstává nájemcem pozůstalý manžel (§ 766 odst. 1 občanského zákoníku). Společný nájem manželům vzniká automaticky, pokud si neujednali něco jiného (§ 745).

Jinak nájem přejde na člena domácnosti, který v bytě žil ke dni smrti nájemce a nemá vlastní byt. U manžela, partnera, rodiče, sourozence, zetě, snachy, dítěte a vnuka k tomu souhlas pronajímatele není třeba; u ostatních ano (§ 2279 odst. 1). Nájem, který takto přešel, skončí nejpozději za dva roky. Neplatí to pro toho, komu bylo ke dni přechodu nejméně 70 let. Nezletilému skončí nájem nejpozději dnem, kdy dosáhne 20 let (§ 2279 odst. 2). Nechcete-li v nájmu pokračovat, musíte to pronajímateli písemně oznámit **do jednoho měsíce od smrti nájemce** (§ 2279 odst. 4). Jinak zůstáváte nájemcem i s povinností platit nájemné. Nesložil-li zemřelý jistotu, může ji pronajímatel po novém nájemci požadovat (§ 2281 odst. 1).

Nepřejde-li nájem na nikoho z domácnosti, přejde na dědice. Ti, kdo se zemřelým do jeho smrti bydleli, dluží spolu s dědicem společně a nerozdílně, co zemřelý na nájmu nezaplatil (§ 2282). Pronajímatel i dědic pak mohou nájem vypovědět bez udání důvodu s dvouměsíční výpovědní dobou, a to do tří měsíců od chvíle, kdy se o smrti nájemce a dalších rozhodných skutečnostech dozvěděli; dědic nejpozději do šesti měsíců od smrti nájemce (§ 2283). U družstevního bytu přechází členství v družstvu i nájem na toho dědice, kterému připadne členský podíl (§ 2279 odst. 5).

Auto, živnost a firma

Auto. V registru vozidel zůstává zapsaný zemřelý až do konce řízení. Dědic podá žádost o zápis změny vlastníka do 10 pracovních dnů od právní moci rozhodnutí soudu v dědickém řízení (§ 8 odst. 2 zákona o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích). Postup a přílohy jsou v průvodci Převod auta. Prodat auto dřív nelze jen tak. Správce pozůstalosti i dědic, který ji spravuje, smí vykonávat jen prostou správu (§ 1678 odst. 1 občanského zákoníku). Věc, kterou nelze uchovat bez nebezpečí škody nebo nepoměrných nákladů, prodá se souhlasem soudu (§ 160 písm. a) zákona o zvláštních řízeních soudních). Dědici, jehož dědické právo je jasně prokázáno, může soud povolit volně nakládat s určitými věcmi ještě před skončením řízení (§ 1680 občanského zákoníku).

Živnost. Zemře-li podnikatel, mohou v živnosti do skončení dědického řízení pokračovat mimo jiné jeho dědicové nebo pozůstalý manžel, který je spoluvlastníkem majetku užívaného k podnikání. Musí to ale oznámit živnostenskému úřadu **do 3 měsíců ode dne úmrtí**, jinak živnostenské oprávnění zanikne dnem úmrtí (§ 13 odst.

1 a 2 živnostenského zákona). Na tom visí i zaměstnanci. Smrtí zaměstnavatele, který je fyzickou osobou, pracovní poměr zaniká, ledaže se v živnosti pokračuje. Nehodlá-li v živnosti nikdo pokračovat, zaniká pracovní poměr uplynutím 3 měsíců ode dne smrti (§ 342 odst. 1 zákoníku práce). Potvrzení o zaměstnání pak zaměstnancům na žádost vystaví krajská pobočka Úřadu práce (§ 342 odst. 2). Ve stejné tříměsíční lhůtě musí ten, kdo spravuje pozůstalost, podat za zemřelého daňové tvrzení za část roku před jeho smrtí. Tuto lhůtu nelze prodloužit (§ 239b odst. 4 daňového řádu). Druhé tvrzení, za dobu od smrti do skončení řízení, se podává do 30 dnů od skončení řízení o pozůstalosti (§ 239b odst. 5).

Společnost s ručením omezeným. Podíl zemřelého společníka přechází na dědice, ledaže společenská smlouva přechod zakáže nebo omezí (§ 42 odst. 1 zákona o obchodních korporacích). Nejdřív proto otevřete společenskou smlouvu. Nedohodnou-li se dědicové, jak budou s podílem během řízení hlasovat, ustanoví soud na návrh společnosti nebo dědice správce, který vykonává všechna práva spojená s podílem (§ 42 odst. 2). Byl-li zemřelý jediným jednatelem, nemá firma kdo zastupovat. Soud jmenuje chybějícího jednatele na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, jinak opatrovníka (§ 165 odst. 1 občanského zákoníku). Soud může také jmenovat správce pozůstalosti, je-li k tomu vážný důvod (§ 157 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních). U firmy, která musí platit mzdy a dodavatelům, takový důvod bývá. Řekněte to notáři hned na začátku.

Co v prvních týdnech nedělat

Dokud řízení neskončí, majetek zemřelého jen opatrujte. Neprodávejte ho, nerozdávejte a nevyhazujte. Z pozůstalosti lze něco zcizit jen tehdy, vyžaduje-li to zachování její hodnoty (§ 1679 odst. 1 občanského zákoníku). Rizikem přitom nejsou jen spory s ostatními dědici.

Nevybírejte peníze z účtu zemřelého a nerozprodávejte jeho věci, dokud nevíte, jestli pozůstalost není předlužená. K odmítnutí dědictví se nepřihlíží, dal-li dědic už svým počínáním najevo, že chce dědictví přijmout (§ 1489 odst. 2 občanského zákoníku). Nakládáním s majetkem jako s vlastním si tak můžete zavřít nejjistější cestu, jak se dluhům po zemřelém vyhnout. Ujme-li se dědic bez oprávnění plné správy pozůstalosti nebo smísí-li její peníze se svými, ruší se i účinky výhrady soupisu (§ 1681 odst. 1). Co všechno se za přijetí dědictví považuje, popisujeme v článku o [dluzích v dědictví](/blog/dluhy-v-dedictvi-soupis/).
Dále doporučujeme:

- **Nepodepisujte věřitelům uznání dluhu ani splátkový kalendář** za zemřelého. Až do potvrzení dědictví se věřitelé mají obracet na toho, kdo pozůstalost spravuje.
- **Nevyhazujte papíry.** Výpisy, smlouvy, faktury a dopisy z banky ukážou, co v pozůstalosti je a jaké dluhy existují.
- **Byt nevyklízejte bez dohody s ostatními dědici.** Než něco odvezete, věci nafoťte a sepište.
- **Nepoužívejte platební kartu zemřelého**, ani na nákupy pro domácnost.

Do týdne po pohřbu sepište, co o majetku a dluzích zemřelého víte, a seznam předejte notáři spolu s fakturou za pohřeb. Náklady pohřbu se hradí z pozůstalosti.

Bydlíte v nájemním bytě zemřelého? Do měsíce od úmrtí se rozhodněte, zda v nájmu chcete pokračovat. Pokud ne, oznamte to pronajímateli písemně a s doručenkou.
Podnikal zemřelý jako živnostník? Chcete-li v živnosti pokračovat, oznamte to do tří měsíců od úmrtí živnostenskému úřadu. Ve stejné lhůtě, kterou nikdo neprodlouží, podejte za zemřelého daňové tvrzení.

Přehled

Otázka	Odpověď	Ustanovení
Kdo zahajuje dědické řízení	Soud sám, úkony provádí notář	§ 138 odst. 2 a § 100 z. ř. s.
Kdo platí pohřeb	Pozůstalost; nestačí-li, dědic	§ 114 odst. 2 a § 1701 odst. 2 OZ
Platí plná moc po smrti	Ne, ledaže bylo ujednáno jinak; zmocnění k účtu ano, neplyne-li z něj opak	§ 448 odst. 1 a § 2664 OZ
Do kdy odmítnout dědictví	Do měsíce od vyrozumění soudem; má-li dědic jediné bydliště v zahraničí, do tří měsíců	§ 1487 odst. 1 OZ
Nájem bytu po smrti nájemce	Přejde na člena domácnosti bez vlastního bytu; odmítnout písemně do měsíce	§ 2279 OZ
Pokračování v živnosti	Oznámit živnostenskému úřadu do 3 měsíců od úmrtí	§ 13 odst. 2 živnostenského zákona
Daňové tvrzení za zemřelého	Do 3 měsíců od smrti, lhůtu nelze prodloužit	§ 239b odst. 4 daňového řádu
Přepis auta	Do 10 pracovních dnů od právní moci rozhodnutí o dědictví	§ 8 odst. 2 zákona č. 56/2001 Sb.

Zemřel vám blízký člověk a nevíte, jestli dědictví přijmout, nebo co dělat s jeho bytem či firmou? Projdeme s vámi, co v pozůstalosti je, které lhůty běží a jak postupovat v řízení u notáře, aby se z dědictví nestal spor. Dědické věci řešíme v rámci občanského práva. Napište nám.

Závěr

Hlídat je třeba hlavně lhůty, které běží od smrti: měsíc u nájmu bytu a u podnikatele tři měsíce u živnosti a u daní. Jakmile vás vyrozumí soud, začne běžet ještě měsíc na odmítnutí dědictví nebo výhradu soupisu; kdy kterou možnost použít, rozebírá článek o dluzích v dědictví. Do konce řízení s majetkem zemřelého nic neprodávejte, ne-

vybírejte a nerozdávejte.

Co dělat, když jste s dalšími příbuznými zdědili dům nebo byt, popisuje průvodce Zdědili jsme dům. Dědictví je od daně z příjmů osvobozené (§ 4a písm. a) zákona o daních z příjmů); daňové souvislosti dědictví a darů vysvětluje stránka Dar a dědictví.

Prameny

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 114, § 165, § 448, § 745, § 766, § 1487, § 1489, § 1675, § 1677 až 1681, § 1701, § 1703, § 1704, § 2279, § 2281 až 2283, § 2664, § 2666, § 2796, § 2831, § 2959 a § 2991 (znění k 1. 1. 2026).
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 98, § 100, § 138, § 140, § 141, § 154, § 157, § 160, § 162 a § 171 (znění k 1. 11. 2026).
- Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, § 10, § 21, § 25 a § 82.
- Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví, § 5.
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, § 47 a 48.
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, § 50, § 52 a § 63.
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 328 a § 342.
- Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, § 13.
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, § 239b.
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 42.
- Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 4a.
- Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, § 8.

Tento článek má informativní charakter a nepředstavuje právní poradenství. Vychází z právního stavu ke dni publikace; postup v konkrétním dědickém řízení se řídí pokyny notáře a lhůtami uvedenými ve vyrozumění soudu.

Zemřel blízký člověk: co zařídit v prvních týdnech a na co nesahat

Tým IUSTORIA · Publikováno 5. 11. 2026

https://www.iustoria.cz/blog/zemrel-blizky-prvni-kroky/

Text je dílem chráněným autorským právem. Sdílení celého dokumentu bez úprav je vítáno; přebírání částí do jiných textů jen s uvedením zdroje. © IUSTORIA, advokátní kancelář, s.r.o.